

Η Συνωμοτική Δράση
του Ρήγα Βελεστινλή

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η Συνωμοτική Δράση
του Ρήγα Βελεστινλή

ΕΚΔΟΣΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΦΕΡΩΝ-ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ-ΡΗΓΑ

ΑΘΗΝΑ 2009

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΦΕΡΩΝ-ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ-ΡΗΓΑ
Μιλτιάδου 3, 145 62 Κηφισιά - Αθήνα
Τηλ. 210 8011066
www.rhigassociety.gr

Δημήτριος Καραμπερόπουλος

Διδάκτωρ Ιστορίας της Ιατρικής, Πανεπιστημίου Αθηνών
Πρόεδρος Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα
Μιλτιάδου 3, 145 62 Κηφισιά - Αθήνα
Τηλ.-Φαξ: 210 8011066
e-mail: karamber@otenet.gr
www.karaberopoulos.gr

Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Ιστορικά Θέματα*, τεύχ. 41, Ιούνιος 2005,
σελ. 65-73.

Η Συνωμοτική Δράση του Ρήγα Βελεστινλή

Ο Ρήγας Βελεστινλής παρέμεινε στη Βιέννη από τον Αύγουστο του 1796 έως τον Δεκέμβριο του 1797 προετοιμάζοντας το επαναστατικό του σχέδιο, τυπώνοντας τα βιβλία του και τους χάρτες του. Αφού πήρε διαβατήριο από τις Αυστριακές αρχές πήγε στην Τεργέστη με σκοπό να κατέβει στην Ελλάδα. Όμως μετά την προδοσία από τον Έλληνα έμπορο Δημήτριο Οικονόμου ο Ρήγας συνελήφθη από την Αυστριακή Αστυνομία. Ορισμένοι ιστορικοί συγγραφείς, χωρίς να εξετάσουν την όλη επαναστατική δράση του Ρήγα στη Βιέννη, απομόνωσαν το γεγονός της σύλληψης και υποστήριξαν ότι συνελήφθη διότι δεν δρούσε συνωμοτικά και μάλιστα τον θεώρησαν «επιπόλαιο εξεταστή των πραγμάτων», όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Ιωάννης Φιλήμων¹. Αντίθετα η έρευνα δείχνει ότι ο Ρήγας πράγματι είχε μία πετυχημένη συνωμοτική δράση, γι' αυτό και κατόρθωσε να τυπώσει τα τόσα του έργα, να έχει διάφορες συναντήσεις και να προετοιμάσει το επαναστατικό του σχέδιο, χωρίς η τόσο καλά οργανωμένη Αυστριακή Αστυνομία να αντιληφθεί κάτι από την όλη δράση του.

Η παρακολούθηση του Ρήγα

Γνωρίζουμε από ένα έγγραφο ότι ο Ρήγας, κατά την αναχώρησή του από το Βουκουρέστι τον Αύγουστο του 1796, ήταν υπό παρακολούθηση. Συγκεκριμένα ο αυστριακός πρόξενος στο Βουκουρέστι M. Merckelius

---

1. Ιωάννης Φιλήμων, *Δοκίμιον ιστορικόν περί της Φιλικής Εταιρείας*, Ναύπλιο 1834, σελ. 90. Πρβλ. Δημ. Καραμπερόπουλος, *Η άδικη κρίση του Ιωαν. Φιλήμονος για τον επαναστάτη Ρήγα Βελεστινλή*, Αθήνα 2000.

ενημερώνει την υπηρεσία του, και η σχετική ενημέρωση φθάνει στον υπουργό Αστυνομίας Pergen, για τη διαδρομή του Ρήγα προς την Βιέννη, ότι ασχολείται με την έκδοση ελληνικού χάρτη και ότι είχε επαφές με το Γάλλο απεσταλμένο. Συγκεκριμένα σχετικό έγγραφο αναφέρει ότι «Σύμφωνα με αξιόπιστες πληροφορίες ένας γραμματέας, ονόματι Ρήγας, αναχώρησε από εδώ στις αρχές αυτής της εβδομάδας για να μεταβεί μέσω του Κόκκινου Πύργου στη Βιέννη, με σκοπό να τυπώσει εκεί έναν ελληνικό χάρτη. Αυτός ο Ρήγας είχε στενή γνωριμία με τον εδώ ευρισκόμενο γάλλο απεσταλμένο Gaudin, πράγμα που θα ήθελα να αναφέρω στην εξοχότητά σας»². Σημειώνουμε ότι η Αυστριακή Μυστική Αστυνομία ιδρύθηκε το 1793 με σκοπό την παρακολούθηση των φιλελεύθερων και επαναστατικών ιδεών και στις επιτυχίες της είναι η ανακάλυψη μίας λέσχης Ιακωβίνων στη Βιέννη και της συνωμοσίας των μελών της καθώς και η συνωμοσία του Μαρτίνοβιτς στην Ουγγαρία³.

Επαφές του Ρήγα στη Βιέννη

Από την ημέρα που ο Ρήγας ήρθε στη Βιέννη, τον Αύγουστο του 1796, είχε συνεχείς επαφές με τους συμπατριώτες του με τους οποίους στις συναντήσεις τους επί πλέον τραγουδούσαν το επαναστατικό του τραγούδι «Θούριος». Χαρακτηριστικά αναγράφεται στα ανακριτικά έγγραφα ότι «κατά Σεπτέμβριον του έτους τούτου (του 1797) ο Ρήγας Βελεστινλής έψαλλεν εν τη οικία του Αργέντη, παρισταμένου τούτου και του Έλληνος Θεοχάρη, ύμνον ελευθερίας, όστις λέγεται περιεχόμενος εν τη επαναστατική προκηρύξει, και δή χορεύων περί την τράπεζαν»⁴. Επίσης, ο σύντροφος του Ρήγα από τη Σιάτιστα Θεοχάρης Τουρούντζιας στην κατάθεσή του «ομολογεί ότι έλαβε προς αντιγραφήν παρά του

2. Βλ. Ντούσαν Πάντελις, *Η εκτέλεση του Ρήγα*, μετάφραση από τα Σερβοκροατικά Πασχαλίνα Σπυρούδη, επιμ. Δημ. Καραμπερόπουλος, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2000, Παράρτημα, Έγγραφα αρ. 1, 2 και 3, σελ. 105-106. Λέανδρος Βρανούσης, *Ρήγας*, Βασιική Βιβλιοθήκη, αρ. 10, Αθήνα 1954, σελ. 66, υποσ. αρ. 1.

3. Ντούσαν Πάντελις, *ό. π.*, σελ. 40.

4. Βλ. Αμ. Λεγράνδ-Σπ. Λάμπρου, *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινή και των συν αυτώ μαρτυρησάντων εκ των εν Βιέννη Αρχείων εξαχθέντα*, Αθήνησιν 1891, Β' επανέκδοση με την προσθήκη ευρετηρίου από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2000, σελ. 19.

(Γεωργίου) Σακελλαρίου το στασιαστικόν άσμα Ως τότε παλληκάρια, ότι έψαλε τούτο μετ' αυτού και των ενταύθα ευρισκομένων φοιτητών της ιατρικής Καρακάσση και Παναγιώτου, προσέτι δε και άνευ αυτών πολλάκις εν συντροφία»⁵. Ο Ρήγας θα είχε επίσης επαφές με τους Έλληνες της Βιέννης και θα σύχναζε στην Ελληνική Ταβέρνα της Βιέννης.

Ακόμη ο Ρήγας είχε επικοινωνία και με άλλους αξιόλογους ανθρώπους, οι οποίοι θα βοηθούσαν τα επαναστατικά του σχέδια, όπως για παράδειγμα είχε επαφές με τον γιατρό της αυτοκράτειρας, τον καθηγητή της Ιατρικής Σχολής Πέτρο Φράνκ⁶, με τον οποίο είχε γνωρισθεί και είχε γίνει φίλος του. Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή του Χριστόφορου Περραιβού⁷, ο οποίος υπέφερε από μια πάθηση των ματιών του και ο Ρήγας του συνέστησε τον Φράνκ για να τον εξετάσει. Συγκεκριμένα γράφει ο Περραιβός: «Οφείλω προς τούτοις να ομολογήσω μετ' ευγνωμοσύνης και την προς εμέ ευεργεσίαν και τας αξιομνημονεύτους παραγγελίας του. (Η εν Βουκουρεστίω συμβάσα μοι οφθαλμία, και η κοινή φήμη του Φράγκ, ταυτοχρόνως δε και η πρόσκλησις του Ρήγα με ηνάγκασαν ν' απέλθω εις Βιένναν, προς εντελή θεραπείαν του πάθους, και συναγωνισμόν επομένως μετά του Ρήγα). Πάσχων γάρ υπό δεινής οφθαλμίας εθεραπεύθην υπ' αυτού εντελέστατα. Πληροφορηθείς υπό του Ρήγα την καταγωγήν μου εκάθησε πλησίον μου, ήρξατο δέ ερωτάν λεπτομερώς την αιτίαν της οφθαλμίας, ή, σαφέστερον ειπείν, της τυφλώσεως, συμβάσης έκ τινος υπερβολικής αιμορραγίας της ρινός, ενώ ανεγίγνωσκον τον δεινόν Πλούταρχον. Τούτο ακούσας και ασάμενος της χειρός μου είπε μοι τα εξής, "μή φοβού, φίλον τέκνον της Ελλάδος, εντός τριών ημερών έξεις, ως το πρώτον, το φώς των οφθαλμών σου. Ανταμοιβήν δε περί τούτου άλλην δεν ζητώ παρά σου, ειμή, οπόταν συν Θεώ υπάγης εις την Θεσσαλίαν, μή λησμονήσης να προσφέρης τους οφειλόμενους ασπασμούς μου εις τον

5. Αμ. Λεγράνδ-Σπ. Λάμπρου, *Ανέκδοτα έγγραφα*, ό. π., σελ. 103.

6. Για τον ιατρό καθηγητή και διευθυντή του περίφημου Νοσοκομείου της Βιέννης Peter Frank (1745-1821) βλ. Λεάνδρου Βρανούση, *Εφημερίς, έτος Έβδομον, 1797, Προλεγόμενα*, Ακαδημία Αθηνών, Κέντρον Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού, Αθήνα 1995, σελ. 654. Επίσης, *Grand Dictionnaire Universel au XIXe siècle*, Παρίσι, τόμ. 8, σελ. 782.

7. Για την ενδιαφέρουσα επίσκεψη του Ρήγα και του Περραιβού στον καθηγητή Peter Frank (1745-1821) βλ. Χρ. Περραιβού, *Σύντομος βιογραφία του αοιδήμου Ρήγα Φεραίου*, Εν Αθήναις 1860, [Αθήνα Βιβλιοπωλείον Νότη Καραβία, 1973], σελ. 38-39.

εν Λαρίση αξιολάτρευτον τάφον του διδασκάλου μου Ιπποκράτους, ειπέ δε αυτώ προς τούτοις, ότι ο μαθητής του, Πέτρος Φράγκ, ιάτρευσε τους οφθαλμούς σου σεβόμενος τους απογόνους του»».

Με την ευκαιρία σημειώνουμε ότι η αναφορά του καθηγητού Φράγκ στον τάφο του Ιπποκράτους θα είχε, μάλλον, ως πηγή τον Ρήγα Βελεστινλή, ο οποίος στο βιβλίο του *Νέος Ανάχαρσις*, Βιέννη 1797, στην τελευταία σελίδα δίνει είδηση για πρώτη φορά στον επιστημονικό κόσμο της Ευρώπης, για την ύπαρξη στη Λάρισα του τάφου του πατέρα της ιατρικής, του Ιπποκράτους.

Μάλιστα ο Περραιβός επισημαίνει ότι ο Ρήγας έδωσε εμπιστοσύνη στον καθηγητή Φράγκ, ο οποίος τον βοήθησε καθώς και τους συντρόφους του. Πράγματι μετά την προδοσία προφύλαξε από τη σύλληψη και τον εν συνεχεία βέβαιο θάνατο τον ιατρό και συνεργάτη του Ρήγα, τον εκ Κοζάνης Γεώργιο Σακελλάριο⁸ (1767-1838), ο οποίος βρισκόταν στο Νοσοκομείο της Βιέννης κοντά στον καθηγητή Φράγκ.

Παραπλάνηση της Αυστριακής Μυστικής Αστυνομίας

Ο Ρήγας Βελεστινλής κατά την παραμονή του στη Βιέννη τυπώνει σε διάστημα τουλάχιστον έξι μηνών τη μεγαλειώδη *Χάρτα* του, τα βιβλία *Νέος Ανάχαρσις*, *Ηθικός Τρίπους*, την εικόνα του Μεγάλου Αλεξάνδρου και τους χάρτες της Βλαχίας και Μολδαβίας. Και όλα αυτά τα πραγματοποίησε παίρνοντας άδεια εκτυπώσεως και κυκλοφορίας, όπως άλλωστε γινότανε για κάθε έντυπο, από τον λογοκρίτη και την Αυστριακή Αστυνομία, η οποία δεν είχε καθόλου υποψιασθεί την επαναστατική του δράση.

Στη *Χάρτα της Ελλάδος* καταχώρισε πολλά ιστορικά στοιχεία, τις εννέα επιπεδογραφίες ιστορικών τόπων, τα νομίσματα της αρχαιότητας, σημειώνοντας ωστόσο στον τίτλο της *Χάρτας* ότι τάχα η έκδοση αυτή ήταν σαν μία επεξήγηση για το ταξίδι του Αναχάρσιδος, που περιλαμβάνει το βιβλίο «*Νέος Ανάχαρσις*». Η προσεκτική όμως μελέτη της *Χάρτας* δείχνει ότι η έκδοσή της δεν έχει καμμία σχέση με το ταξίδι του

8. Βλ. Λεάνδρου Βρανούση, *Εφημερίς, έτος Έβδομον, 1797, Προλεγόμενα*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1995, σελ. 313 και 651-654.

«Νέου Αναχάρσιδος»⁹. Τα έγραψε όλα αυτά για να παραπλανήσει την λογοκρισία της Αυστριακής Αστυνομίας.

Πραγματικός του σκοπός ήταν να τυπώσει έναν πολιτικό χάρτη του κράτους του. Και επειδή δεν ήταν δυνατόν ελεύθερα να τυπώσει ένα χάρτη για τους επαναστατικούς του σκοπούς, συγκάλυψε τους πραγματικούς του λόγους με τα αρχαιολογικά, ιστορικά στοιχεία που προσέθεσε, κατορθώνοντας έτσι να παραπλανήσει την Αυστριακή Αστυνομία και τη λογοκρισία και να πάρει την άδεια εκτυπώσεως της. Άλλωστε, κατάρτισε και ιδιαίτερη σημειολογία για τα βόρεια σύνορα του κράτους του με τη Δαλματία και την Τρανσυλβανία, που δεν την μνημονεύει στο Υπόμνημα μαζί με την σημειολογία της Επαρχίας και Τοπαρχίας, όπως έχουμε πρόσφατα επισημάνει¹⁰. Διότι δεν θα ήταν δυνατόν να γράψει ότι είναι τα σύνορα του κράτους του. Κατόρθωσε και συγκάλυψε τους πραγματικούς του σκοπούς, τους οποίους δεν αντιλήφθηκε η τόσο καλά οργανωμένη και δικτυωμένη Αυστριακή Μυστική Αστυνομία.

Παράνομη εκτύπωση του Συντάγματος και του Θουρίου

Ο Ρήγας κλεισμένος δύο μερόνυχτα στο τυπογραφείο των Σιατιστινών αδελφών Πουλίου τύπωνε παράνομα την *Νέα Πολιτική Διοίκηση* που περιείχε την Επαναστατική Προκήρυξη, Τα Δίκαια του Ανθρώπου, το Σύνταγμα και τον Θούριο. Γνώριζε πλέον ο Ρήγας πως με κανέναν τρόπο δεν θα ήταν δυνατόν να παραπλανήσει τη λογοκρισία και την Αστυνομία. Τώρα το επαναστατικό του έντυπο ανέγραφε ξεκάθαρα την Επαναστατική Προκήρυξη και ότι ξεκίναγε έτσι τον ένοπλο αγώνα κατά της οθωμανικής απολυταρχίας. Γι' αυτό και τα έντυπα του αυτά τα τύπωνε παράνομα, δείγμα της συνωμοτικής του δράσης. Στα ανακριτικά έγγραφα χαρακτηριστικά αναγράφεται πως «...ο *Huggele* ωμολόγησεν ότι εις το τυπογραφείον του αφεντικού του, του Πουλίου, ετυπώθη μία προκήρυξις εις σχήμα φύλλου με ξυλογραφίαν σφηνός επί κεφαλής, ότι εχρειάσθη δια την εργασίαν αυτήν δύο νύκτας πιεζόμενος μεγάλως

---

9. Βλ. Δημ. Καραμπερόπουλου, «Η "Χάρτα της Ελλάδος" του Ρήγα. Τα πρότυπά της και νέα στοιχεία», στο *Η Χάρτα του Ρήγα Βελεστινλή*, έκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 1998, σελ. 51.

10. Σχετικά βλ. Δημ. Καραμπερόπουλου, *ό.π.*, σελ. 50.

να σπεύδη υπό του πάντοτε σχεδόν παρόντος Ρήγα Βελεστινλή και ότι έπειτα τα μέχρι 3000 ετοιμασθέντα αντίτυπα εστάλησαν εις τον Ρήγαν εις την κατοικίαν του»¹¹.

Διαβατήριο από την Αυστριακή Αστυνομία

Ο Ρήγας έχοντας παράνομα τυπώσει τα επαναστατικά του έργα, χωρίς να δώσει καμμία λαβή ώστε να κινήσει τις υποψίες της Αυστριακής Αστυνομίας, παρ' όλο που ήταν υπό παρακολούθηση, κατόρθωσε να πάρει διαβατήριο, να φορτώσει τα πράγματά του και να ξεκινήσει για το μεγάλο του σκοπό, έχοντας λάβει τις σημαντικές επαναστατικές του αποφάσεις. Χαρακτηριστικά είναι αυτά που αναφέρει ο Αυστριακός Διοικητής Τεργέστης στον υπουργό Αστυνομίας της Βιέννης: «Μου κατηγγέλθη μυστικά ότι κάποιος Ρήγας Βελεστινλής, ο οποίος χθές έφθασε με **διαβατήριο** της αρμοδίας αυτοκρατορικής αρχής έφερε μαζί του ύποπτα βιβλία, αποβλέποντα εις την παρασκευήν επαναστάσεως εις την Ανατολήν»¹².

Ο Ρήγας έφυγε από τη Βιέννη, διέσχισε την Αυστρία και κατευθύνθηκε στα σύνορά της, χωρίς μέχρι εκείνη τη στιγμή η Αυστριακή Αστυνομία να είχε υποψιασθεί κάτι από τη δράση του. Στοιχείο που δείχνει την μεγάλη επαναστατική συνωμοτική ικανότητα του Ρήγα. Γι' αυτό εξ άλλου σε όλα σχεδόν τα ανακριτικά έγγραφα σύλληψης και ανάκρισης των Αμ. Λεγράντ και Κων. Αμάντου ο Ρήγας αποκαλείται συνωμοτής και η δράση του συνωμοτική.

Προδοσία και σύλληψη

Η σύλληψη του Ρήγα από την Αυστριακή Αστυνομία πραγματοποιήθηκε μόνο μετά την προδοσία, όταν ο μικρόψυχος, χωρίς πατριωτική συνείδηση, Έλληνας έμπορος Δημήτριος Οικονόμου άνοιξε την επιστολή, που απευθυνόταν στον συνέταιρό του και όχι στον ίδιο, κατέδωσε στην Αυστριακή Αστυνομία την επιστολή του Ρήγα και τα κιβώτια με τα επα-

11. Βλ. Κ. Αμάντου, *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή*, Αθήνα 1930, επανέκδοση από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 1997, σελ. 21.

12. Βλ. Κ. Αμάντου, *Ανέκδοτα έγγραφα, ό.π.*, αρ. έγγρ. 1, σελ. 3.

ναστατικά του έγγραφα. Γι' αυτό και μόλις ο Ρήγας καταφθάνει στο ξενοδοχείο της Τεργέστης να καταλύσει, συλλαμβάνεται, ανακρίνεται και ξεσκεπάζεται η επαναστατική του κίνηση. Μέχρι εκείνη τη στιγμή η τόσο καλά οργανωμένη Αυστριακή Μυστική Αστυνομία δεν γνώριζε την επαναστατική κίνηση του Ρήγα και περισσότερο κατατρόμαξε γιατί δεν είχε ανακαλύψει τη συνωμοσία, που μέσα στη Βιέννη εξυφάνονταν, δίδοντας την εντύπωση πως είχε εκμηδενισθεί η αποτελεσματική μηχανή της αστυνόμευσής της. Αποτέλεσμα της συνωμοτικής δράσης του Ρήγα ήταν να παρακολουθεί πλέον από κοντά την πορεία των ανακρίσεων ο ίδιος ο αυτοκράτορας Φραγκίσκος¹³. Ο Ρήγας κατόρθωσε, επί τóσους μήνες, να παραπλανήσει την Αστυνομία δείχνοντας έτσι και σ' αυτό το σημείο την συνωμοτική του ιδιοφυΐα του και την επαναστατική του δεινότητα.

Στη φυλακή

Δύο γεγονότα που διαδραματίστηκαν στη φυλακή δείχνουν την συνωμοτική δράση του Ρήγα. Το βράδυ πριν από τη μεταφορά του από την Τεργέστη στη Βιέννη, ενώ φρουρούνταν από δύο στρατιώτες, που εναλλάσσονταν κάθε δύο ώρες, ο Ρήγας κατόρθωσε να αυτοτραυματισθεί με ένα μαχαιρίδιο, που είχε αποκρύψει, με αποτέλεσμα να παραμείνει επί πλέον δύο μήνες στη Τεργέστη, μέχρις ότου επουλωθούν οι σοβαρές πληγές, που είχε προκαλέσει στο σώμα του.

Επίσης κατά τη διάρκεια της φρούρησης αυτής ο Ρήγας αν και σιδηροδέσιμος στα χέρια και στα πόδια, κατόρθωσε κρυφά να γράψει ένα σημείωμα και να το αποστείλει στον Γάλλο πρόξενο της Τεργέστης, γεγονός, το οποίο εξαργίωσε τον υπουργό της Αυστριακής Αστυνομίας και τον Αυτοκράτορα. Πιθανολογείται ότι ο ιερέας-πνευματικός¹⁴, στον οποίο και μόνο επιτρέπονταν η επίσκεψη στον φρουρούμενο Ρήγα για την επιτέλεση των πνευματικών του καθηκόντων, θα μετέφερε το σημείωμα στον Γάλλο πρόξενο.

---

13. Βλ. Κ. Αμάντου, *Ανέκδοτα έγγραφα ο. π.*, όπου πολλά έγγραφα απευθύνονται στον αυτοκράτορα Φραγκίσκο, ο οποίος μάλιστα σημειώνει ιδιοχείρως όπως το υπ' αρ. 7 έγγραφο: «Λαμβάνω γνώσιν όλων των γεγονότων τούτων. Πρέπει μετά ζήλου να εξακολουθήση η ανάκρισις των κρατηθέντων και η ενδεχομένη λήψις άλλων αναγκαίων μέτρων, να γίνεται δε και εις Εμέ έκθεσις από καιρού εις καιρόν περί των πορισμάτων».

14. Λεάνδρος Βρανούσης, *Ρήγας*, Αθήνα 1954, σελ. 100, σημ. αρ. 1.

Συμπέρασμα

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι ο Ρήγας κατά την προετοιμασία του επαναστατικού του σχεδίου στη Βιέννη έδρασε συνωμοτικά. Τύπωσε τα βιβλία και τους χάρτες του παίρνοντας τη σχετική άδεια από το λογοκρίτη της Αστυνομίας. Κατόρθωσε και είχε επαφές με τους Έλληνες της Βιέννης δημιουργώντας ένα κύκλο οπαδών του στα σπίτια των οποίων τραγούδαγαν τον Θούριο, καθώς επίσης είχε επαφές με υψηλά πρόσωπα όπως με τον καθηγητή της ιατρικής και ιατρό της αυτοκράτειρας. Επίσης έλαβε διαβατήριο από τη Αστυνομία για τη μετάβασή του στην Ελλάδα. Η Αυστριακή Μυστική Αστυνομία δεν είχε μάθει την επαναστατική κίνηση του Ρήγα, μέχρις ότου ο τυχάρπαστος Έλληνας έμπορος τον πρόδωσε, με αποτέλεσμα να συλληφθεί και τότε η Αυστριακή Μυστική Αστυνομία να γνωρίσει την εξυφαινόμενη στην επικράτειά της επαναστατική του κίνηση. Ο Ρήγας αναδεικνύεται πραγματικός επαναστάτης με συνωμοτική δράση, με συγκεκριμένο σχέδιο προετοιμασίας, δράσης στρατιωτικής και πολιτικής καθώς και προνοητικότητα για το μέλλον της επανάστασής του, με τη δημιουργία του δημοκρατικού του κράτους, σύμφωνα με το Σύνταγμα του, που είχε ήδη τυπώσει παράνομα.